

در جستجوی توازن و هماهنگی

مهدی عبداللهی
دبیر گروه اقتصاد

روز گذشته بالاخره پس از گذشت ۲۶ روز از انتخابات چهاردهمین دوره ریاست جمهوری، سرانجام مسعود پزشکیان لیست وزاری پیشنهادی دولت خود برای گرفتن رای اعتماد را به مجلس ارائه کرد. در این گزارش به بررسی اجزای سوابق کاری و علمی وزاری مربوط حوزه اقتصاد کشور ازجمله اقتصاد، نیرو، راه و شهرسازی، گردشگری، صمت، نفت، رفاه و کار و جهاد کشاورزی پرداخته شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد گزینه‌های بخش اقتصادی دولت به جز در حوزه گردشگری و صمت، تقریباً گزینه‌های مطلوبی هستند. در حوزه راه و شهرسازی و نفت باید منتظر ماند تا برنامه‌های دو وزیر پیشنهادی اعلام شود. چهارچوب و دیدگاه این دو کمی با واقعیت‌های موجود فاصله دارد. در مجموع در بخش اقتصادی، وزاری پیشنهادی با میانگین ۶۰ سال سن ازجمله وزاری مسن دولت چهاردهم هستند. سه وزیر زیر ۶۰ سال، یک وزیر ۶۱ ساله، دو وزیر ۶۳ ساله و دو وزیر ۶۷ ساله، کارنامه سنی این وزارتخانه‌هاست.

عبدالناصر همتی؛ یک انتخاب خوب

عبدالناصر همتی وزیر پیشنهادی دولت چهاردهم برای وزارت اقتصاد است. همتی متولد ۱۳۳۶ در شهر کبودآهنگ در استان همدان بوده و با ۶۶ سال سن، مسن‌ترین وزیر پیشنهادی دولت چهاردهم است. همچنین اختلاف سنی‌اش با دو وزیر جوان یعنی فرزانه صادقی و سیدستار هاشمی هرکدام با ۲۷ سال، حدود ۱۹ سال است. برخی‌ها از همتی به عنوان چهره شاخص بیمه خصوصی در ایران نام می‌برند. همتی دارای دکترای اقتصاد بوده و در دانشگاه تهران مشغول به تدریس است. همتی به ادعای خودش دوره‌های حسابرسی پیشرفته و مطالعات اقتصاد را به ترتیب در موسسه کوپرزاند لیبراند و لندن گذرانده است و از برخی از تالیفات ایشان می‌توان به کتاب‌های «اقتصاد کلان، مقدمه‌ای بر سیاست‌های پولی و مالی»، «توسعه اقتصادی»، «اقتصاد نفت»، «اقتصاد انرژی» و «مشکلات اقتصادی جهان سوم» اشاره کرد. همتی در زمان تحصیلش، همزمان در صدواسیما نیز عهده‌دار مسئولیت بوده است؛ پس از این دوره وی در سال ۱۳۷۳ ریاست بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران را برعهده گرفته و تا سال ۱۳۸۵ به مدت ۱۲ سال این مقام را در اختیار داشت. پس از آن به مدت هفت سال و تا ۱۳۹۲ مدیرعامل بانک سینا بوده که در آن زمان موسسه مالی و اعتباری بنیاد مستضعفان نام داشت و بعدها نامش به بانک سینا تغییر یافت. پس از آن نیز به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی وقت، به مدت سه سال مدیرعامل بانک ملی ایران بود. در سال ۱۳۹۵، عبدالناصر همتی بار دیگر به بیمه مرکزی بازگشت و دو سال دیگر رهبری آن را برعهده گرفت. در دوره ریاست حسن روحانی در شورای عالی امنیت ملی، همتی به مدت پنج سال از اعضای کمیته اقتصادی شورای امنیت ملی بوده است. وزیر پیشنهادی اقتصاد در مردادماه ۱۳۹۷ و در اوج بحران ارزی کشور مسئولیت ریاست بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را برعهده گرفت. اگر بخواهیم منصفانه قضاوت کنیم عبدالناصر همتی همچون محمدرضا فرزین در بانک مرکزی کارنامه موفق‌تری از خود به جای گذاشت. همتی در زمستان ۹۷ برای اولین بار مستقیماً وارد حوزه کنترل مبادلات ریال شد. روندی که از منوعیت چک تضمینی آغاز و به اجرای کامل قانون چک در دو سال بعد ختم شد. با قاعده‌گذاری مکانیسم‌گیر بانک‌های خصوصی ناچار از تعیین تکلیف اضافه‌برداشت‌ها و رعایت بیشتر نظم شدند. تقریباً همه بانک‌های بند ذیل سرپرستی رفتند و مصارف آنها کنترل شد. ایجاد بانک TBI عراق کمک مهمی به کنترل نرخ ارز در دوره وی کرد. در پاییز ۹۸ بانک مرکزی شروع به تجهیز قانونی عملیات بازار باز کرد. همتی برای اولین بار سیاست کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها که یکی از عوامل مهم کنترل نقدینگی بوده را در نظام بانکی مطرح و زیرساخت آن را در بانک مرکزی ایجاد کرد. این سیاست در دولت سیزدهم کمک بسیار شایانی به کنترل نقدینگی و کنترل تورم کرد. عبدالناصر همتی از این منظر که در بانک مرکزی فعالیت داشته همواره به سلطه مالی دولت اعتراض داشته و آن را از عوامل مهم در شکست سیاست‌های پولی و کنترل تورم ذکر کرده، قطعاً می‌تواند نقش مؤثری در کنترل سلطه مالی دولت ایفا کند. همچنین از آنجایی که وزارت اقتصاد به نمایندگی از دولت مالک هشت بانک دولتی بوده و هیات عامل چندین بانک ناتراز خصوصی را می‌چیند، سپردن سکان آن به رئیس اسبق بانک مرکزی به نظر می‌رسد اتفاق مثبت و رویه جلوبیی است.

خطر بن‌بست ساخت‌وساز با وزیر پیشنهادی راه و شهرسازی

براساس لیست اعلام‌شده به مجلس شورای اسلامی از ۱۹ وزیر پیشنهادی کابینه دولت چهاردهم فرزانه صادقی مالوآجرده تنها زن کابینه است که برای تصدی وزارت راه و شهرسازی به مجلس معرفی شده است. صادقی مالوآجرده که فارغ‌التحصیل رشته شهرسازی در مقطع کارشناسی ارشد است در زمان وزارت عباس آخوندی، مدیرکل و دبیر شورای عالی شهرسازی و معماری بود و در دولت دوم روحانی از طرف محمد اسلامی وزیر وقت به‌عنوان معاون شهرسازی و معماری منصوب شد. مالوآجرده در دولت سیزدهم نیز در مقام معاون وزیر و دبیر شورای عالی معماری و شهرسازی ایفا شد اما این معاونت تا پایان دولت شهید رئیسی تداوم نداشت و در مرداد ۱۴۰۲ مالوآجرده از سمت خود کناره رفت. در دولت سیزدهم راهکار اصلی مساله مسکن واگذاری زمین به مردم تعریف شد و مالوآجرده در جایگاه دبیر شورای عالی معماری و شهرسازی، مسئولیت اصلی را در تامین زمین به‌عهده داشت. این در حالی بود که وی واگذاری زمین را صرفاً در اطراف شهرهای کوچک و روستاها صحیح می‌دانست. به همین خاطر علی‌رغم حاد بودن شرایط تامین مسکن در شهرهای بزرگ مالوآجرده با واگذاری زمین در محدوده این شهرها مخالف بود و در مصاحبه‌های متعدد در ماه‌های پایانی مسئولیت خود، این مخالفت را اظهار داشت. وزیر پیشنهادی وزارت راه و شهرسازی تقریباً یک ماه قبل از کناره رفتن از مسئولیت خود ضمن گفت‌وگویی تصویری با برنامه اصل ۳۱، به تفصیل، نظرات خود را مطرح کرد. مالوآجرده ضمن آن گفت‌وگو در پاسخ به چرایی کند بودن روند واگذاری زمین بیان داشت: «برنامه‌ریزی شهری این نیست که بروید در مرز شهر بایستید و بگویید تا چشم کار می‌کند زمین وجود

دارد. تمام این زمین‌ها باید کارشناسی بشود. در تهران و سایر کلانشهرها اصولاً امکان گسترش محدوده شهر و اضافه کردن زمین وجود ندارد و راهکار این است که شهرک‌های اقماری را با حداکثر جمعیت ۳۰ هزار نفر جایابی و تأسیس کنیم.»

در ادامه او راجع به ناآافی بودن ظرفیت شهرک‌های اقماری برای تامین نیاز روزهایی مسکن در شهرهای بزرگ، ایده مهاجرت معکوس را مطرح کرد. وی توضیح داد: قطعاً قرار نیست مسکن در شهرهای بزرگ فقط با شهرک‌سازی برطرف شود. مهاجرت معکوس و فرستادن مردم از شهرهای بزرگ به شهرهای میانی و کوچک، سیاست مهمی است که باید پیگیری شود. این اظهارات مالوآجرده در رسانه‌ها به‌عنوان سیاست «خراج مردم از شهرهای بزرگ» شناخته شد و کمتر از دو ماه بعد از همین گفت‌وگو بود که خبر کناره‌گیری وی از معاونت وزارت راه و شهرسازی منتشر شد.

عباس علی‌آبادی؛ از مینا تا وزارت نیرو

عباس علی‌آبادی ازجمله سه وزیر دولت سیزدهم است که در کنار رحیمی و خطیب، در دولت چهاردهم نیز به‌عنوان وزیر پیشنهادی نیرو به مجلس معرفی شد. علی‌آبادی، متولد ۱۳۴۰ در شهر اراک و فارغ‌التحصیل مقاطع تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد مکانیک با گرایش تبدیل انرژی از دانشگاه‌های صنعتی شریف و دانشگاه تهران و درجه دکترای مهندسی مکانیک از دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی با گرایش کنترل بوده و مدرس و مدیر دو مؤسسه مهندسی مکانیک و مباحث مرتبط با موتورهای احتراق داخلی (توربین‌های گازی) در دانشگاه‌های مختلف کشور است. علی‌آبادی در دولت سیزدهم نیز به‌عنوان وزیر صمت مشغول به کار بوده است. وی سابقه کار در جهاد سازندگی، مشارکت در اجرا و مدیریت پروژه‌های نیروگاهی کرخه و کارون ۳، مدیریت عاملی شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران و معاونت وزیر نیرو در امور برق و انرژی را داراست. ازجمله برنامه‌های او حین تصدی معاونت امور برق وزارت نیرو، استفاده از نیروگاه‌های تجدیدپذیر، واقعی کردن قیمت برق و تکمیل نیروگاه‌های نیمه‌تمام بود. او در مقام معاونت، اعلام کرده بود به دلیل عدم مشارکت بخش خصوصی ایران در ساخت نیروگاه، دولت در امر ساخت نیروگاه فعال خواهد شد. علی‌آبادی از سال ۱۳۸۸ تا اواخر خردادماه ۱۴۰۲ مدیرعامل شرکت مینا بوده است. مهم‌ترین اقدام علی‌آبادی در مینا را می‌توان تلاش برای توسعه این شرکت از پروژه‌های نیروگاهی به دیگر پروژه‌ها دانست. در دوران او قراردادهایی در زمینه نفت و گاز و صنایع پلیس کشور منعقد شد و او ورود به ساخت دستگاه‌های پزشکی برای حوزه سلامت، خودروهایی برقی و... را در دستور کار قرار داد.

پرواز محسن پاک‌نژاد با بلیت چارتر

محسن پاک‌نژاد روز گذشته از سوی پزشکیان به‌عنوان وزیر نفت پیشنهادی به مجلس معرفی شد. وی متولد ۱۳۲۵ در تهران و دانش‌آموخته کارشناسی مهندسی برق از دانشگاه تهران و کارشناسی ارشد مهندسی صنایع از دانشگاه صنعتی امیرکبیر است. وزیر نفت پیشنهادی کابینه دولت چهاردهم از ابتدای دهه ۱۳۷۰ در وزارت نیرو فعالیت خود را

آغاز کرد اما فعالیت او در وزارت نیرو دیرینه نیست و از سال ۱۳۷۶ در وزارت نفت مشغول به فعالیت شد. از سوابق پاک‌نژاد می‌توان به مشاور وزیر نفت (بین‌زنگنه) و رئیس ستاد نظارت بر سوخت‌رسانی وزارت نفت، مدیر طرح توسعه میدان‌های گازی، مدیرکل نظارت بر صادرات مواد نفتی، بازرسی فنی وزارت نفت و هیات‌مدیره شرکت نفت مناطق مرکزی ایران اشاره کرد و همچنین در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۶ مدیر برنامه‌ریزی شرکت نفت مناطق مرکزی ایران بود و سپس تا ۱۳۹۲ عنوان معاون مدیر برنامه‌ریزی تلفیقی شرکت ملی نفت ایران را در کارنامه خود دارد. همچنین از دیگر سوابق وزیر پیشنهادی نفت می‌توان به معاون مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران در امور تولید و از اعضای هیات‌مدیره این شرکت، مدیرکل نظارت بر صادرات و مبادلات مواد نفتی وزارت نفت و مدیرعامل و نایب‌رئیس هیات‌مدیره شرکت بازرگانی نفت ایران اشاره کرد. وی از ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ به‌عنوان معاون وزیر نفت در نظارت بر منابع هیدروکربوری فعالیت می‌کرد.

بازگشت احمد میدری به وزارت رفاه

احمد میدری روز گذشته به‌عنوان وزیر پیشنهادی تعاون، کار و رفاه اجتماعی به مجلس معرفی شد. وی متولد ۱۳۴۲ در آبادان بوده و ازجمله اقتصاددانانی است که سابقه فعالیت در سطح بالای وزارت رفاه را در کارنامه خود دارد. میدری در دولت دوازدهم معاون رفاه علی ربیعی بود. میدری سابقه تدریس در دانشگاه علامه طباطبایی و دانشگاه شهید چمران اهواز را در کارنامه خود دارد و در سال ۱۳۸۲، دوره کوتاه‌مدت آموزشی و پژوهشی دانشگاه سازمان ملل را نیز طی کرده است. از سوابق اجرایی آموزشی و پژوهشی او می‌توان به معاونت وزیر کار در دولت‌های یازدهم و دوازدهم، نمایندگی مجلس شورای اسلامی در دوره ششم، مشاور قائم‌مقام وزیر اقتصاد (از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۴)، عضو هیات‌مدیره بیمه دانا (از خرداد ۱۳۸۲ تا تیر ۱۳۸۶)، عضو ناظر شورای برنامه‌ریزی استان خوزستان در دوره نمایندگی، عضو هیات علمی دانشگاه شهید چمران اهواز و تدریس در دانشگاه علامه طباطبایی، پژوهشگر مرکز تحقیقات استراتژیک و پژوهشگر مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی اشاره کرد.

نگاهی به اظهارنظرهای اقتصاددانان در فضای مجازی (صفحات شخصی در توئیتر) نشان می‌دهد اغلب اقتصاددانان توافق قابل‌انکایی روی نام احمد میدری دارند و وی را از بهترین گزینه‌های حال حاضر برای این وزارتخانه می‌دانند. نگاهی به مواضع میدری در سال ۱۳۸۹ و زمان اجرای هدفمندی یارانه‌ها و همچنین مسئولیتش در معاونت رفاه وزارت رفاه نشان می‌دهد ۱- وی بر اجرای اصلاحات تدریجی تأکید داشته و همچنین معتقد است اصلاحات و در مجموع حکمرانی در کشور باید با حداقل شکنندگی و تنش‌های سیاسی پیش برده شود. وی در حوزه رفاه گرچه با شوک‌درمانی به شیوه هدفمندی یارانه‌ها در سال ۱۳۸۹ مخالف بود، اما در وزارت رفاه تلاش‌های زیادی برای ایجاد پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان کرد و بر حذف آرام و تدریجی یارانه پرداخته تأکید داشته است. میدری تأکید دارد این اقدامات اولاً نباید با شوک‌درمانی صورت گیرد، ثانیاً دولت برای هر اقدامی در حوزه یارانه‌ها به‌مجموعاً سیاست رفاهی خود باید پایگاه اطلاعاتی دقیق داشته باشد که از طریق تقاطع‌گیری اطلاعات حوزه‌ها و دستگاه‌های مختلف جمع‌آوری شده است. ۲- همچنین میدری مخالف طبقه‌بندی شدن بهداشت و آموزش بود، ۳- مخالف سلطه سیاست بر اقتصاد است و ۴- اجماع داخلی را پیش‌نیاز اصلاحات اقتصادی در کشور می‌داند.

محمد اتابک و چالش‌های بی‌شمار در صمت

سیدمحمد اتابک روز گذشته به‌عنوان وزیر پیشنهادی صمت برای کسب رای اعتماد به مجلس معرفی شد. وی در کنار عبدالناصر همتی با ۶۷ سال سن، ازجمله وزاری پیشنهادی مسن دولت چهاردهم است. اتابک کارشناس ارشد مهندسی عمران از دانشگاه مهندسیگان آمریکا بوده و از اعضای هیات نمایندگان اتاق بازرگانی است و در زرمه کاری وی مدیرعاملی و نایب‌رئیس شرکت سیمان تهران، مدیرعاملی و نایب‌رئیس هیات‌مدیره شرکت اکباتان، عضویت و ریاست هیات‌مدیره شرکت‌های مختلف ازجمله سرمایه‌گذاری بانک مسکن، شرکت صدرا و چندین شرکت تولیدی دیگر به چشم می‌خورد. او همچنین مجری طرح عظیم نواب، بیمارستان‌ها و کارخانه‌های

سیمان و فولاد مختلف در کشور بوده است. از سوابق کاری اتابک می‌توان به مواردی نظیر مدیرعامل هلدینگ صنایع معدنی کاوه پارس (مالک ۶ شرکت سیمانی ازجمله تهران، ایلام و هگمتان، ۴ فولادی مانند کاوه جنوب کیش، یک شرکت آلومینیومی، دو شرکت معدنی و آهک، ۷ شرکت خدمات مهندسی و...) و همچنین پس از آن به‌عنوان معاون جدید اقتصادی بنیاد مستضعفان و جانشین محمدعلی یزدان‌جوا اشاره کرد. اتابک پیش از این ریاست هیات‌مدیره انجمن سیمان، رئیس هیات‌مدیره سیمان تهران، عضو شورای مشورتی وزارت صنایع و مجلس و... را برعهده داشته است. ازجمله پروژه‌های بزرگی که سیدمحمد اتابک در آن نقش داشته، می‌توان به فعالیت وی در شرکت نوسازی و عمران اکباتان اشاره کرد.

باید منتظر ماند تا اتابک اعلام کند برنامه‌اش برای اداره یکی از مهم‌ترین وزارتخانه‌های کشور چیست. از دیدگاه وی چالش‌های حوزه صمت چه مسائلی هستند؟ دیدگاه وی در مورد اقتصاد دولتی، قیمت‌گذاری دستوری و مسائلی از این دست چیست؟ به نظر می‌رسد با چالش‌های گسترده‌ای که این وزارتخانه دارد، اتابک در صورتی که رای مثبت مجلس را بگیرد، کار سختی در این وزارتخانه عریض و طویل خواهد داشت.

حضور یک مجلسی در وزارت کشاورزی

مسعود پزشکیان روز گذشته غلامرضا نوری قزلبچه را به‌عنوان وزیر پیشنهادی جهاد کشاورزی برای کسب رای اعتماد به مجلس معرفی کرد. غلامرضا نوری قزلبچه متولد ۱۳۴۹ در استان آذربایجان شرقی، شهرستان بستان‌آباد بوده و درحال حاضر نماینده مجلس از حوزه انتخابیه بستان‌آباد است و در دوره یازدهم نیز از همین منطقه در مجلس بوده است. وی هم‌اکنون عضو کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی و رئیس فراکسیون مستقلین لایبی مجلس شورای اسلامی است. نوری قزلبچه دارای مدرک فوق لیسانس مهندسی کشاورزی و دانشجویی دکترای سیاست و توسعه کشاورزی است. وی در موضوعات مختلفی ازجمله توسعه مناطق روستایی و حمایت از کشاورزی و حقوق شهروندی فعالیت کرده است. همچنین او در کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس فعالیت می‌کند. غلامرضا نوری قزلبچه دارای سوابق مختلفی در حوزه‌های سیاسی و اجرایی ازجمله معاونت پارلمانی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، مشاور استاندار آذربایجان غربی و مدیرکل دفتر کشاورزی و حقوق شهروندی فعالیت کرده است. همچنین او در کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس فعالیت می‌کند. غلامرضا نوری قزلبچه دارای سوابق مختلفی در حوزه‌های سیاسی و اجرایی ازجمله معاونت پارلمانی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، مشاور استاندار آذربایجان شرقی می‌باشد. امنیت غذایی، مدیریت منابع ارزی واردات کالاهای اساسی، توزیع و تامین کالاهای اساسی، مدیریت کاشت، داشت و برداشت محصولات کشاورزی و خرید تضمینی محصولات کشاورزی، مدیریت تولید حوزه دام و طیور ازجمله وظایف مهم و استراتژیکی است که نوری قزلبچه از همین امروز باید برای انجام آنها در وزارت جهاد کشاورزی آماده‌سازی داشته باشد. لازم به ذکر است در سه سال اخیر این وزارتخانه حدود ۳۰ درصد از منابع ارزی کشور را صرف واردات اعم از غذا و کشاورزی کرده است. مدیریت مصارف ارزی در این وزارتخانه و به سرانجام رساندن پرونده متنوع‌سازی مبادی وارداتی که در دولت سیزدهم شروع شد و اتفاقات مثبتی برای کشور داشته، ازجمله موضوعاتی است که باید نوری قزلبچه آن را دنبال کند.

وزیر گردشگری بدون سابقه در گردشگری

سیدرضا صالحی‌امیری دیروز به‌عنوان وزیر پیشنهادی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به مجلس معرفی شد. صالحی‌امیری متولد ۱۳۴۰ در شهرستان بابل، سیاستمدار و فعال علمی و فرهنگی، دارای مدرک دکترای مدیریت دولتی است و سابقه مسئولیت در سطح وزارت در دولت یازدهم را در کارنامه خود دارد. از مهم‌ترین سوابق اجرایی وی می‌توان به ریاست کمیته ملی المپیک، معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت یازدهم، معاونت رئیس‌جمهوری، رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و سرپرستی وزارت ورزش و جوانان در دولت یازدهم، اشاره کرد. صالحی‌امیری همچنین ریاست کمیته اجتماعی دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی و معاون پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام را برعهده داشته است. سیدرضا صالحی‌امیری درحالی بدون حتی یک روز سابقه جدی اجرایی و بدون انجام یک روز سیاست‌گذاری در حوزه میراث فرهنگی و گردشگری عنوان وزیر وزارتخانه مهمی همچون گردشگری معرفی می‌شود که این وزارتخانه نیز ازجمله وزارتخانه‌های مهم برای اقتصاد کشور است. گرچه بخش گردشگری سهم ۴ یا ۵ درصدی در اقتصاد ایران دارد اما در سطح جهان گردشگری سهم ۱۰ درصدی از تولید ناخالص داخلی کشورها را دارد. تلاش کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس برای رفاهی از اقتصاد نفتی با فعال‌سازی بخش گردشگری و رسیدن به سهم ۱۰ درصدی گردشگری در اقتصاد، به خوبی اهمیت این بخش را مشخص می‌کند.